

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Чавдар Младенов в НИГГГ – БАН

член на Научно жури утвърдено с Пр. № 29/29.12.2020 г. на НС при НИГГГ и Заповед на Директора на НИГГГ № 01-266/29.12.2020 г. по обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 4. „Природни науки, математика и информатика“, професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, научна специалност „Икономическа и социална география“, обявен в Държавен вестник брой 93/30.10.2020 г. за нуждите на департамент „География“ към Националният институт по геофизика, геодезия и география при Българската академия на науките (НИГГГ–БАН) с единствен кандидат - доц. д-р Боян Кулов.

Той е допуснат за участие в конкурса от специално назначена от Директора на НИГГГ–БАН Комисия в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в БАН и НИГГГ–БАН. Представените документи за участие в конкурса отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемани на академични длъжности в Българската академия на науките и Правилника за приложение на ЗРАСРБ на Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН.

I. Кратки биографични данни за кандидата.

Доц. д-р Боян Кулов е роден през 1957 г. в гр. Пловдив. Завършил е специалност „География на туризма“ в ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1983 г. Той е бил редовен докторант в Географския институт и е получил научната степен «Кандидат на науките» (еквивалент на доктор) през 1987 г. С дисертационен труд на тема „ИКОНОМГЕОГРАФСКО ПРОГНОЗИРАНЕ НА БУРГАСКАТА ПРОМИШЛЕНА ТЕРИТОРИАЛНА СИСТЕМА“ (Диплома № 17520 от 25.03.1988 г. на ВАК). Работил е като: гост-изследовател в Западновиржински университет, Моргантаун, Западна Виржиния, САЩ (01.02.1990–01.08.1990), гост-професор в Западновиржински университет, Моргантаун, Западна Виржиния, САЩ (10.08.1990–01.05.1991.), асистент-професор в Американски университет, Вашингтон, Окръг Колумбия, САЩ (01.05.1991–01.08.1998), гост-професор в Университет „Джордж Мейсън“, Феърфакс, Виржиния, САЩ (01.08.1998–01.08.2000), асистент-професор Университет „Джордж Вашингтон“, Вашингтон, Окръг Колумбия, САЩ (01.08.2000–01.06.2007), географ, Географски институт при БАН (15.10.2007–01.01.2008), старши научен сътрудник II степен Географски институт при БАН (01.01.2008–07.03.2008), старши научен сътрудник II степен и Научен секретар Географски институт при БАН (07.03.2008–12.10.2010), доцент (старши научен сътрудник II степен) и Научен секретар Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН (12.10.2010 – 14.10.2014) и доцент (14.10.2014 – досега).

Според справка от НАЦИД има над 60 публикации в страната и чужбина, от които 25 са за хабилитация като доцент (ст. н.с. II ст.). Ръководил или е участвал в разработването на български и международни проекти. Според документите има значителна преподавателската дейност в страната и чужбина.

II. Критерии за участие в конкурса.

За участие в конкурса кандидатът е представил подписан списък на публикациите и копия от тях. Списък на цитиранията с подпис на кандидата и Справка за изпълнение на минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, съобразно с нормативните документи. При анализът на посочените документи установих следното:

За заемане на академичната длъжност „професор“ са покрити изискванията, в съответствие с чл. 21 т. 4.3. от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и Приложение № 1 към него.

Кандидатът е представил броя на изискуемите и набраните от него точки по групи показатели за заемане на академичната длъжност „професор“, на следната таблица:

Таблица 1. Количествена оценка на представените от доц. д-р Боян Кулов документи в съответствие с минималните точки по групи показатели, изисквани за заемане на академичната длъжност „професор“, съгласно Правилника на НИГТГ-БАН.

Група от показатели	Съдържание	Изпълнен и от доц. д-р Б. Кулов	Правилни к на НИГТГ - БАН
А	Показател 1. Дисертационен труд за присъждане на ОНС "доктор"	50	50
В	Показател 3. Хабилизационен труд - монография	100	100
Г	Показател 7. Научна публикация в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	81,7	
	Показател 8. Научна публикация в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове.	151,6	
	Общ брой точки по показатели 7 и 8	233,3	220
Д	Показател 10. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове.	125	
	Показател 12. Цитирания или рецензии в нереферирани списани с научно рецензиране.	6	
	Общ брой точки по показатели 10 и 12	131	120
Е	Показател 14. Ръководство на успешно защитил докторант	40	
	Показател 17. Ръководство на национален научен или образователен проект	120	
	Показател 18. Ръководство на международен научен или образователен проект	80	
	Сума от показателите от 14 до 18	240	150
Общо	Общ брой точки по групи от показатели А, В, Г, Д и Е	754,3	640

Съгласно приложената справка от кандидата за съответствия с минималните изисквания се установява тяхното изпълнение по показателите от **група А** и **група В**.

Кандидатът притежава ОНС „доктор“ (**група „А“**), за което се присъждат 50 т.

В групата показатели „В“ доц. Кулов е представил самостоятелен реабилитационен труд за което се присъждат 100 т. - Koulov, B. (2020) Europe's Core-Periphery Relations and Horizontal Disparities (Отношенията „ядро-периферия“ и хоризонталните неравенства в Европа). Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“ към МОН. ISBN 9876197065305. ISSN 9876197065312.

Хабилизационният труд на доц. д-р Б. Кулов е в областта на икономическата география. Той е фокусиран върху „хоризонталните“ (регионалните) неравенства в стандарта на живот в Европа, които представляват рискове за интеграцията, кохезията и социалната стабилност. В него са разработени инструменти за ефективни политики, чрез който да се подпомогне достигането на един социално по приемлив геопространствен баланс на континента. В изследването е приложен иновативния холистичен подход към европейското социално-икономическо геопространство. Идентифицирани, локализиращи, класифицирани и анализирани са елементите, геопространствените структури и границите в статика и динамика, които водят до трансформации в различни мащаби през периода 2007-2017. Разкрити са новообразуваните структури, тяхното географско разпределение и са класифицирани, според техния социално-икономически статус и тенденции. Анализирани са подсистемите „ядро“ и „периферия“. Мащабът на хоризонталните неравенства, както и тяхната динамика, се изчисляват чрез използване на индикатора „съотношение на неравенството“, който измерва разликите между геопространствени елементи с най-високи и съответно най-ниски стойности в европейското ядро, в периферията, както и между тях, в началото и края на разглеждания период. Установено е, че в резултат от геопространствените трансформации в Европа са се очертали три макрорегиона, всеки със свои специфични характеристики (Западноевропейски, Източноевропейски и Югоизточна Европа). Изследването представлява интерес за учените, както и за политиците и експертите в областта на стратегическото планиране. Обърнато е специално внимание върху процеса на периферизация и възникването на райони със специфични географски характеристики и породените от това заключения относно политиките и инструментите за тяхното усъвършенстване и преодоляване.

В групата показатели от „Г“ са представени 18 научни публикации, от които в Г7 са 6 публикации (81,7 т.), а в Г8 са 12 публикации (151,6 т.). Събраните точки от кандидата по показателя Г надхвърля минимално изискуемите за академичната длъжност „професор“.

Научни интереси на доц. д-р Б. Кулов са в областта на социално-икономическата география: трансформация на териториално-икономическите системи, райониране, център-периферия, географски граници, екосистемни услуги, геостратегии и политики.

Предложените за рецензиране публикации от доц. Кулов са в областта на две тематични направления – 1) геопространствени неравенства и устойчиво регионално развитие и 2) едно относително ново и малко развито у нас направление на екосистемни изследвания.

Първото направление обхваща теорията, инструментите и политиките за тяхното преодоляване, съответно, постигане. Разликите между богатото европейско ядро и много по-бедната периферия са съществени и устойчиви във времето. Идентифицирани и картографиращи са границите на геопространствените ядро и периферия на Европейската

социално-икономическа система и тяхната динамика в периода 2007-2017 (Г.7.3). Установена са категориите "Супер ядро" (с най-висок потенциал да генерират растеж) и "Дълбока периферия" принадлежаща към макро-региона „Югоизточна Европа"(Г.7.3, Г.7.4). Предложена е теория базираща се на ефекта на „припокриване на периферии", която може да се използва като инструмент за идентификация на региони в упадък или т. нар. региони със специални географски характеристики: планински, гранични (особено по външните граници на ЕС), етно-политически и други. За подпомагането на геопропространственото привързване, адекватно на мащабите се предлага интегриране на териториалните политики, което ще допринася за поддържането на един социално приемлив баланс на равнище ЕС и отделните държави. (Г.7.3, Г.7.4, Г.8.1, Г.8.2, Г.8.4, Г.8.6, Г.8.7, Г.8.9). Предлага се да се повиши значението на регионалния мониторинг, като се осигури наличието и достъпа до необходимите и достатъчни данни на регионално и локално ниво, и особено за периферните региони за целите на стратегическото териториално планиране и прозрачността на управлението на териториалните единици (Г.7.3, Г.7.4, Г.8-2, Г.8.3, Г.8.4, Г.8.11).

Второто направление се фокусира върху прилагането на концепцията за екосистемните услуги, както и на използването на геоинформационните технологии, за устойчиво управление на околната среда и регионалното развитие. Базирайки се на стратегията на ЕС за биологичното разнообразие, чрез подобряване на екосистемните услуги се обосновава необходимостта от картографиране и оценка на състоянието на екосистемите на националните територии. Предложените публикации правят преглед на дейностите в България, свързани с екосистемните услуги и избраните до момента методи за тяхното картографиране и оценка, които са тествани в България. Приложена е методическата рамка на MAES (Mapping and Assessment of Ecosystem Services) в административно-териториалните единици на страната (Г.7.1, Г.7.2, Г.7.5, Г.7.6). Дефинирано и е предложено въвеждането на термина „дисергия" на екосистемните услуги, с цел развитие на теорията и практиката. Предложени са на локално ниво в планинските региони препоръки за подобряване на използването на общинските екосистемни услуги, които включват идентификация, анализ и визуализация на "горещи" точки и зони на дисергия (Г.7.2, Г.7.6, Г.8.3, Г.8.8, Г.8.11). Разработени са ГИС-базирани подходи, база данни и картографски продукти за подпомагане на намаляването на риска от опасни природни явления и технологични опасности във връзка с опазването на природното и културното наследство. Формулирани са основните принципи на теоретичен модел на ГИС за намаляване на опасностите, заедно с неговите елементи, структура и най-важните необходими функции (Г.8.3, Г.8.5, Г.8.8, Г.8.12).

В **групата показатели от „Д“ група** са предоставени 28 цитирания на 14 публикации, които формират 131 т. при минимално изискуемите 120 т. Цитираните публикации от групата 10. „Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томовете“ са 12 и събират 125 т. и 2 публикации от група 12. „Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране“ – 6 т.

В **група Е** доц. Кулов е събрал **240 т.** от необходимите 150. Има успешно защитил 1 докторант (**40 т.**), 17. Ръководство на национален научен или образователен проект – 6

проекта (120 т.), 18. Ръководство на международен научен или образователен проект – 2 проекта (80 т.).

Публикациите са дело на кандидата и съавторите му. В представените публикации не съм забелязал неправомерно ползване на чужди трудове и плагиатство.

III. Научни приноси на кандидата

Според предоставените публикации научните приноси на кандидата се разделят в две тематични направления – 1) геопространствените неравенства и устойчиво регионално развитие - теория, инструменти и политики и 2) приложение на концепцията за екосистемните услуги и геоинформационните технологии, за устойчивото управление на околната среда и регионалното развитие.

Първото тематично направление е свързано с развитие на методологията за изследване на геопространствените неравенства и устойчивостта на регионалното развитие в контекста на „хоризонталното неравенство“. Научните приноси в това тематично направление са хабилитационния труд („В“) и повечето от публикациите на кандидата, попадащи в група „Г“. Основната приносна публикация е хабилитационния труд, който представлява разработен от кандидата методически подход за изследване на неравенствата в стандарта на живот, които се разглеждат като рискове за интеграцията, кохезията и социалната стабилност. Според мен основните научно-методологични и научно приложни приноси в това направление са:

- въвеждане на категориите "супер ядро" и "дълбока периферия" и методиката за идентифицирането на регионите от тези категории (В.3.1, Г.7.3, Г.7.4);
- идентификация и делимитизация на геопространственото ядро и периферия в Европейската социално-икономическа система (В.3.1, Г.7.3);
- доказан е процеса на социално-икономическата периферизация и маргинализация в определени ареали (идентифицирани като на региони в упадък) и е обоснован ефектът на „припокриване на периферии" (В.3.1, Г.7.3, Г.7.4, Г.8.1, Г.8.2, Г.8.4, Г.8.6, Г.8.7, Г.8.9);
- класифицирани са регионите в България от различни нива според жизнения стандарт на населението и трансформации, с което се подпомага географското прогнозиране и социално-икономическото и териториалното планиране (В.3.1);
- предложен за използване е „индекс на хоризонтално неравенство", чрез който да са измерват динамиката и разликите от средния жизнен стандарт между регионите от всички нива (В.3.1);
- доразвита е концепцията за устойчивото развитие и неговото управление на примера на планинските региони (Г.8.4, Г.8.6, Г.8.7, Г.8.9, Г.8.12);
- обосновано е значението на регионалния мониторинг за целите на стратегическото териториално планиране и прозрачността на управлението на териториалните единици (В.3.1, Г.7.3, Г.7.4, Г.8-2, Г.8.3, Г.8.4, Г.8.11).

Във **второто тематично направление** научните приноси са относно прилагането на концепцията за екосистемните услуги и използването на геоинформационните технологии:

- предложено за използване и е дефинирано съдържанието на термина „дисергия на екосистемните услуги“ за нуждите на геопространственото планиране и устойчивото развитие на териториалните единици на локално ниво в планински региони като се включва идентификация, анализ и визуализация на "горещите" точки и определяне на зони на дисергия (Г.7.2, Г.7.6, Г.8.3, Г.8.8, Г.8.11);

- дефиниран е термина „технологичен опасност“ от географска гледна точка, като са формулирани основните принципи и структурата на ГИС базиран теоретичен модел за намаляване на опасностите (Г.8.3, Г.8.5, Г.8.8, Г.8.12);

- приложена е методическата рамка на MAES (Mapping and Assessment of Ecosystem Services) в административно-териториалните единици на страната и на тази основа са предложени методически насоки относно картографирането на екосистемите и икономическата оценка на услугите, които предоставят на локално ниво в България (Г.7.1, Г.7.2, Г.7.5, Г.7.6).

Приемам всичките приноси на кандидата посочени в справката.

IV. Критични бележки и препоръки.

Към представените материали по конкурса като цяло, нямам критични бележки.

Малко са самостоятелните публикации.

В част от публикациите не се вижда мнението на кандидата.

Да се наблегне в бъдеще на синтезиращите, прогностичните и приложните публикации.

Не е създадена научна школа от последователи (много малко докторанти), но за това има и обективни причини.

Малко са използвани възможностите за географското моделиране в научната дейност на кандидата.

Посочените критични бележки по никакъв начин не променят покриването от кандидата на изискванията на конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“, а са насочени към по-ясното открояване на изследователския му профил в икономическата и социалната география.

V. Заключение:

1. Научната продукция, участията в научни форуми и проекти и други видове научна дейност на доц. д-р Б. Кулов надвишават изискванията за заемането на научната длъжност „професор“.

2. Научните приноси в публикациите и хабилитационния труд са актуални, оригинални и значителни и представляват новост и обогатяват географската наука, като с нови средства са доказани съществени страни на социално-икономическите процеси, което се осъществява с потвърдителни и нови факти. Всичко това се признава от цитиранията на неговите публикации в чужбина.

3. Кандидатът е осъществил и значителна преподавателска дейност чрез, което е извършил трансфер на академични изследователски резултати и знания във висши училища в страната и чужбина;

4. Той се ползва с уважението, не само на своите български колеги, но е оценяван високо и в чужбина, за което говори ръководството и участието в редица национални и международни проекти.

От всичко казано дотук е видно, че кандидатът за научното звание „професор“ доц. д-р Боян Кулов е утвърден, доказан и признат у нас и в чужбина авторитетен учен в областта на Икономическата и социална география и в сродни научни области. Чрез заемането на академичната длъжност „професор“ по научната специалност „Икономическа и социална география“ доц. д-р Боян Кулов, ще отговори на нуждите на Департамент „География“ при НИГТГ-БАН и разшири и обогати научно-изследователската тематиката в секция „Икономическа и социална география“.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, имам пълни основания да заключа, че научната дейност на кандидата доц. д-р Боян Кулов отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и съответните правилници, и ми дава основания да изразя напълно положително отношение (ДА) за заемане на академичната длъжност „професор“.

Като имам пред вид гореизложеното си позволявам да предложа на членовете на Уважаемото Научно жури да реши следното:

1. Кандидатът доц. д-р Боян Йорданов Кулов отговаря на всички изисквания на нормативната уредба за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР;

2 Предлагам на членовете уважаемото Научно жури да гласуват предложение до Научния съвет на НИГТГ – БАН, да вземе решение доц. д-р Боян Йорданов Кулов да заеме академичната длъжност „професор“ в Научна област 4. Природни науки, математика и информатика, Професионално направление - 4.4. Науки за земята, Научна специалност – Социална и икономическа география.

София

Рецензент:.....

24.01.2021 г.

(Проф. д-р Чавдар Младенов)